

*Михайло Лошицький,
докт. юрид. наук, професор,
ректор
Національної академії прокуратури України*

РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ ЧОРНОЇ ВІКТОРІЇ ГРИГОРІВНИ «АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ОБМЕЖЕННЯ В ПАРАДИГМІ ПРАВА»¹

У видавництві «Центр учбової літератури» у 2018 р. вийшла друком монографія «Адміністративно-правові обмеження в парадигмі права», розроблена кандидатом юридичних наук, доцентом В. Г. Черною.

Визначаючи ступінь важливості цієї монографічної праці для сучасних вищих навчальних закладів України, слід зазначити, що на сучасному етапі розвитку громадського суспільства, в період реформування сфер освіти і науки, медицини, оптимізації системи публічного адміністрування, внесення змін до процесуального законодавства та ін. постає гостра потреба у визначенні найоптимальніших правових засобів, які можуть бути ефективно використані в інтересах оновлення суспільства у всіх сферах його життєдіяльності. Разом із тим процес посферного реформування, на жаль, призводить до дезорганізації, нестійкості соціальних інститутів, зумовлює пошук нових форм упорядкування суспільних відносин. Першочергового вирішення потребують проблеми управління, вдосконалення його методів і механізмів. Особливе місце в системі соціального управління займає правове регулювання, засоби якого зараз піддаються ретельній інвентаризації у зв'язку з переходом до багатуокладної економіки, реформуванням політичної та правової систем. Одним із видів правових засобів є обмеження. Обмеження як засіб адміністративно-правового характеру можуть не лише мати негативну сторону, але й виступати як позитивні обов'язки.

Надана на рецензування монографічна праця присвячена саме адміністративно-правовим обмеженням у парадигмі права.

Ознайомлення зі змістом монографічної роботи дає змогу стверджувати, що добре продумана структура монографії, яка складається з п'яти розділів, які включають у себе п'ятнадцять підрозділів, дозволяє викласти матеріал логічно та послідовно, розкриваючи сутність понять «обмеження»,

«правові обмеження», «адміністративно-правові обмеження».

Треба відзначити, що в роботі виконано поставлені завдання, а саме: здійснено характеристику вчень про правові обмеження; досліджено генезис адміністративно-правових обмежень; визначено юридичну природу, поняття й ознаки адміністративно-правових обмежень; з'ясувано зміст принципів регулювання адміністративно-правових обмежень; розкрито види адміністративно-правових обмежень; проаналізовано обмежувальні норми адміністративного права; з'ясувано зміст відносин адміністративно-правових обмежень; визначено засади реалізації обмежувальних норм адміністративного права; з'ясувано особливості дотримання принципів верховенства закону і верховенства права у сфері адміністративно-правових обмежень; розкрито мету і функції адміністративно-правових обмежень; вивчено адміністративно-правові інститути обмежувального спрямування; розкрито сутність адміністративно-правових режимів обмежувального спрямування; виокремлено обмеження у сфері прав людини і громадянина; визначено обмеження у сфері публічної служби і протидії корупції; розкрито сутність обмежень, що містяться в структурі адміністративно-правової норми; визначено обмеження, що виокремлюються залежно від предмета правового регулювання; проаналізовано еволюцію адміністративно-правових обмежень у законодавстві зарубіжних країн; запропоновано імплементацію обмежувальних практик зарубіжних країн у законодавство України; вироблено конкретні пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення обмежень в адміністративному праві.

Дослідивши генезис та різні підходи до розуміння поняття обмеження, автор визначає, що сам термін «обмеження» використовується в різних значеннях, що продиктовано особливістю його застосування, діяльністю органів публічної влади, правовим статусом суб'єкта, втіленням у відповідних нормах права, причому дані норми регулюють усі сфери життєдіяльності населення, що визначає і всебічність застосування обмежень.

¹ Чорна В.Г. Адміністративно-правові обмеження в парадигмі права: монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2018.

Автором визначено, що юридична природа адміністративно-правових обмежень впливає з їх особливостей: 1) нерозривно пов'язані зі стимулами (є протиставленням обмежень); 2) ситуативне застосування правових обмежень та правових стимулів застосовується в ході правового регулювання та впливає на його результативність: регулювання здійснюється шляхом використання методу «батога» (застосування обмежень) та «пряника» (застосування стимулів); 3) адміністративно-правові обмеження є своєрідною межею, порушення якої спричиняє адміністративну відповідальність, що проявляється в настанні для порушників негативних наслідків; 4) поряд зі стимулами термін «обмеження» зіставляється з поняттям «заборона», оскільки є, на нашу думку, найбільш наближеними змістовно до даного поняття. Заборона є наступним етапом після використання обмежень; 5) знаходять своє місце у відповідних приписах, зміст яких і вказує на необхідність їх застосування; 6) спричиняють виникнення нових прав та обов'язків у суб'єкта; 7) адміністративно-правові обмеження є частиною системи правових засобів, які в діалектичній єдності виступають як субстанціональні феномени і як технологічні явища процедурного наповнення.

Перший розділ монографії присвячений теоретичним підходам до поняття обмежень в адміністративному праві: розкрито генезис адміністративно-правових обмежень, визначено юридичну природу, поняття й ознаки адміністративно-правових обмежень, розкрито систему принципів регулювання адміністративно-правових обмежень.

У другому розділі розглянуто механізм регулювання адміністративно-правових обмежень: з'ясовано зміст обмежувальних норм адміністративного права, відносин адміністративно-правових обмежень, розкрито способи реалізації обмежувальних норм адміністративного права.

Третій розділ визначає інституціональну об'єктивізацію адміністративно-правових обмежень шляхом розкриття мети і функцій адміністративно-правових обмежень, визначення адміністративно-правових інститутів обмежувального спрямування, а також розкриття змісту адміністративно-правових режимів обмежувального спрямування.

У четвертому розділі визначено види та систему адміністративно-правових обмежень, нормативно-правове регулювання адміністративно-правових обмежень, адміністративно-правові обмеження в предметі адміністративного права.

На підставі дослідження зарубіжного досвіду адміністративно-правових обмежень розглянуто еволюцію адміністративно-правових обмежень у законодавстві зарубіжних країн та запропоновано імплементацію обмежувальних практик зарубіжних країн у законодавство України.

Дана робота є актуальною та необхідною для розвитку правової науки в цілому та адміністративної науки безпосередньо. Тому вважаю, що опублікування монографії Чорної Вікторії Григорівни на тему «Адміністративно-правові обмеження в парадигмі права» є необхідним кроком до розбудови демократичної держави.

Загалом, можна стверджувати, що рецензована монографія В. Г. Чорної є вагомим внеском у розвиток адміністративно-правової науки України. Її поява видається більш ніж своєчасною, бо саме такі монографічні праці допомагають студентам, здобувачам, аспірантам, докторантам України здобути якісні знання з курсу адміністративного права та публічного адміністрування. Репрезентована наукова монографічна праця послідовника Київської школи адміністративного права є, безумовно, корисною для використання в навчальному та науково-дослідному процесі у вищих навчальних закладах.